

Szczególnie umiłowani

ZA RĘKĘ Z JEZUSEM

Materiały pomocnicze do katechezy
uczniów z umiarkowanym i znacznym
stopniem niepełnosprawności intelektualnej

Pod redakcją
Małgorzaty Alberskiej
i ks. Janusza Mółki SJ

Konsultacja merytoryczno-metodyczna
Ks. dr hab. Andrzej Kiciński
Ks. prof. dr hab. Władysław Kubik SJ

Redakcja
Ks. Janusz Mółka SJ, Małgorzata Alberska

Korekta
Dariusz Godoś, Danuta Barańska

Zespół autorów
Małgorzata Alberska, Agnieszka Biesikirska, Anna Dębska
Małgorzata Krawczyk, Dariusz Kufta, Ks. Janusz Mółka SJ
Artur Nowak, Elżbieta Pawłowska

Projekt okładki
Andrzej Sochacki

Ilustracje
Janusz Tycner

Jeżeli płyta nie uruchomi się automatycznie,
to należy odnaleźć na płycie plik instaluj.exe i kliknąć na niego dwukrotnie

Autorzy płyty: Małgorzata Alberska, Elżbieta Pawłowska

Rysunki: Janusz Tycner

Na płycie CD wykorzystano fragmenty książki w opracowaniu Barbary Poniatowskiej
pt. BIBLIA NASZYCH DZIECI NA TRZECIE TYSIĄCLECIE
za zgodą Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej GAUDIUM
Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej GAUDIUM, Lublin 2001

Opowiadania biblijne czyta: Anna Dymna
Opracowanie multimedialne: Dawid Polkowski
Lektor: Anna Piróg-Karaszkievicz
Opracowanie audio: Rafał Ptak, Paweł Nawrocki

W nagraniu piosenek udział wzięli uczniowie z Zespołu Szkół w Nowosielskich:
Aleksandra Harpula, Kinga Biały, Karolina Kruk, Urszula Sowa
Julia Chmielecka, Weronika Jakielaszek

Aranżacja piosenek: Tadeusz Kałamarz
Realizacja nagrania: Paweł Nawrocki, Grzegorz Rozwadowski

Autorzy zdjęć:
Małgorzata Alberska, Sylwia Bauer, Piotr Druciarek
Elżbieta Mazur, Joanna Mazur, Miriam Mazur, Monika Socha, Agata Zajac

ISBN 978-83-7505-627-3

NIHIL OBSTAT. Przełożony Prowincji Polski Południowej Towarzystwa Jezusowego
ks. Wojciech Ziółek SJ, prowincjał, Kraków, 12 sierpnia 2011 r., l.dz. 185/2011.

WYDAWNICTWO WAM
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl
www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY
tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 43 03 210
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA INTERNETOWA
tel. 12 62 93 260, 12 62 93 446-447 • faks 12 62 93 261
e.wydawnictwowam.pl

Drukarnia Wydawnictwa WAM • ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	7
Informacje o płycie CD	12

I. ŻYJĘ DLA BOGA

1. ZNAK JEZUSA	15
2. WYMIANA SERC	17
3. NIEZWYKŁY GOŚĆ	18
4. WSPOMNIENIA Z WAKACJI	20
5. WSPANIAŁY ŚWIAT	22
6. DAR ŻYCIA	25
7. JESTEM OBDAROWANY	26
8. BOŻA KSIĘGA	28
9. JEZUS MOIM PRZYJACIELEM	30

II. MOJA I BOŻA RODZINA

10. ŻYJĘ W RODZINIE	36
11. JEZUS ŻYŁ W RODZINIE	37
12. MATKA PANA JEZUSA	39
13. JEZUS BŁOGOSŁAWI RODZINIE	41
14. DOM BOŻY	43
15. JEZUS OBECNY W DOMU BOŻYM	45
16. PRAGNĘ CIĘ WIELBIĆ	47
17. SPOTKANIE WE WSPÓLNOCIE	49
18. W IMIENIU JEZUSA	51
19. ZAPROSZENI PRZEZ PANA JEZUSA	52
20. ROZMOWA Z BOGIEM – MODLITWA	54
21. NAUCZ NAS SIĘ MODLIĆ	56
22. ŚWIĘTOWANIE NIEDZIELI	58

III. JESTEM DZIECKIEM BOŻYM

23. DAR BOŻEGO ŻYCIA	63
24. MOC WODY	64
25. ŚWIATŁO CHRYSTUSA	67
26. NOWE ŻYCIE	69
27. MOJE IMIĘ	71
28. MÓJ ŚWIĘTY PATRON	73
29. MÓJ ANIOŁ STRÓŻ	74

IV. POSŁANY OD BOGA

30. DOBRY PASTERZ	79
31. POSZUKIWANI	81
32. KOMU ZAUFAC?	84
33. NIE BÓJ SIĘ!	86
34. KTO PRZEBACZA?	88
35. PRZEBACZAM	91
36. POMAGAĆ INNYM	94
37. CHLEB ŻYCIA	96
38. ABYM PRZEJRZAŁ!	98
39. WODA ŻYWA	101
40. DOBRA BUDOWA	103
41. JESTEM APOSTOŁEM	105

V. SPOTKANIE Z JEZUSEM

42. SERCE CZYSTE	111
43. SERCA NASZE PODOBNE DO SERCA JEZUSA	113
44. „BIERZCIE I JEDZCIE”	114
45. „CZYŃCIE TO NA MOJĄ PAMIĄTKĘ”	117
46. JEZUS OBECNY W EUCHARYSTII	119

KATECHEZA SPECJALNA	
PODSTAWA PROGRAMOWA 2010	122
KARTY PRACY	135

WPROWADZENIE

Adresatami materiałów katechetycznych *SZCZEGÓLNIIE UMIŁOWANI. ZA RĘKĘ Z JEZU-SEM* są przede wszystkim katecheci, ale też duszpasterze i rodzice osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym. Materiały mają służyć pomocą wszystkim tym, którzy pragną towarzyszyć niepełnosprawnym intelektualnie we wzrastaniu w wierze i doświadczeniu Bożej miłości. Proponowane treści mają na celu wprowadzenie katechizowanych w doświadczenie obecności Boga w konkretnych realiach ich codziennego życia poprzez przywoływanie i rozwijanie w nich przekonania, że są w sposób szczególny kochani przez Pana Boga. Z kolei więzy łączące ich z najbliższym otoczeniem, winny pomagać im w nabywaniu doświadczenia przynależności do społeczności ludzi wierzących, zjednoczonych przez chrzest w miłości i wierze z Chrystusem i Jego Kościołem.

Materiały katechetyczne stanowią jedynie propozycję przeprowadzenia katechezy. Należy się bowiem liczyć z koniecznością wielokrotnego modyfikowania prezentowanych materiałów, co wynika przede wszystkim z konkretnych potrzeb i uwarunkowań danej grupy katechetycznej. Dlatego też niektóre propozycje tematów będą wymagały kilku kolejnych katechez. Założenie to wynika przede wszystkim z potrzeby zgromadzenia przez katechizowanych odpowiednich doświadczeń, które pozwolą wprowadzić ich w rzeczywistość transcendentną.

Należy zwrócić szczególną uwagę na znaczenie „pierwszego” spotkania katechizowanych i katechety w grupach osób wymagających specjalnej troski. Trzeba więc zadbać o to, aby spotkaniom nadać przede wszystkim charakter zabawowy, co przyczyni się do wyzwolenia procesów integrujących grupę, a prowadzący szybciej zdobędzie wstępną ocenę możliwości poznawczych poszczególnych katechizowanych. Wprowadzenie tej formy zajęć w pierwszych tygodniach pracy z dziećmi wynika także z potrzeby zaakceptowania przez katechizowanych osoby katechety oraz konieczności poznania grupy przez katechizującego. Doświadczenie wskazuje, że tylko w atmosferze akceptacji i miłości w relacji uczeń – nauczyciel i katechizowany – katecheta może nastąpić pełne otwarcie na wartości przekazywane przez katechetę. Jeśli przyjmie się przy tym, że katecheza osób z upośledzeniem umysłowym ma ułatwić osobiste spotkanie z żywym, kochającym i zatroskanym o katechizowanego Bogiem, to musi ona wychodzić naprzeciw potrzebom i możliwościom przyjmowania rzeczywistości wiary przez te osoby. Szerzej na temat możliwości poznawczych uczniów i dostosowania treści katechezy piszą autorzy *Podstawy programowej dla katechezy specjalnej*, którą zamieszczono w końcowej części podręcznika.

Ważną pomoc w prowadzeniu katechezy z osobami niepełnosprawnymi mogą stanowić omówione niżej zasady.

1. ODPOWIEDNIO PRZYGOTOWANE ŚRODOWISKO

Sala katechetyczna winna mieć miły wystrój i stanowić klimat sacrum. Sprzyjać temu będą niezmiennie elementy, na przykład ustawiony krzyż, świeca, obraz, Biblia itp. Dużą pomocą może być też wyodrębnione w sali katechetycznej stałe miejsce nazwane przez nas *kącikiem modlitwy*. W miejscu tym każdorazowo byłyby ustawiane, w formie pewnego rodzaju rytuału, niektóre ze

wspomnianych wyżej elementów. Ponadto każda katecheza mogłaby się rozpoczynać i kończyć w tym właśnie miejscu, co może ułatwiać katechizowanym nabywanie określonych nawyków.

2. SERDECZNY, CIEPŁY KLIMAT PODCZAS SPOTKAŃ KATECHETYCZNYCH

Dziecko z niepełnosprawnością intelektualną ma szczególnie rozwiniętą sferę emocji. Uczuciowość jest podstawowym motorem jego działania. Inspiruje jego zachowania, umiejętność poszukiwań i kontaktów z otoczeniem. Poprzez odczucie ciepła i bezpieczeństwa stworzonego przez katechetę katechizowani będą chętniej przyjmować i akceptować przekazywane im treści. Przybliżanie katechizowanym tajemnicy Boga, kształtowanie w nich obrazu kochającego Boga musi być poparte postawą uczącego i wychowującego katechety. Wreszcie serdeczna, pełna życzliwości i akceptacji atmosfera sprzyjać będzie wytwarzaniu odpowiedniego gruntu do nawiązania przyjaznych więzi między osobami uczestniczącymi w katechizacji.

3. MOBILIZOWANIE KONCENTRACJI UWAGI KATECHIZOWANYCH

Chcąc osiągnąć koncentrację uwagi, trzeba oddziaływać na wszystkie zmysły osoby z upośledzeniem umysłowym. Istnieje wówczas szansa na pełniejsze przekazanie treści przez najmniej uszkodzone receptory. Stąd konieczność wprowadzania różnych form i metod pracy podczas każdej jednostki lekcyjnej, np. śpiew, ruch, obraz, dotyk, słowo itp. Należy umiejętnie dostosowywać rytm, kolejne etapy i metody zaplanowane w katechezie do aktualnych możliwości i dyspozycji uczniów, np. w dniach o obniżonej koncentracji uwagi kłaść większy nacisk na aktywizację poprzez ruch i śpiew.

4. BUDZENIE I PODTRZYMYWANIE AKTYWNOŚCI KATECHIZOWANYCH

Katecheta poprzez obserwację i dokładne zapoznanie się z możliwościami ucznia (np. wywiad ze szkolnym psychologiem, pedagogiem, wychowawcą) powinien pracować według wspólnie ustalonych metod nad skupianiem i wydłużaniem czasu koncentracji uwagi ucznia. Sprzyja temu także wyraz twarzy (mimika) katechety oraz stosowanie odpowiedniego rodzaju dźwięku, śpiewanie piosenki, wykonywanie ruchów, wykorzystywanie przedmiotów, obrazów, ilustracji itd.

5. PORZĄDKOWANIE SYTUACJI I ZDARZEŃ

Oprócz stałości miejsca i rytuału postępowania chodzi również o pomaganie osobie z upośledzeniem umysłowym w oddzielaniu świata zewnętrznego od osobistego „ja” oraz jednych czynności od drugich. Osoby te, zwłaszcza osoby autystyczne, mają trudności w odróżnianiu siebie od innych osób i świata zewnętrznego. Należy więc posługiwać się krótkimi zdaniami, niezłożonymi poleceniami i określeniami, nie można używać słów abstrakcyjnych, obcych katechizowanym. Należy natomiast korzystać z dużych, przejrzystych i jednoznacznych pomocy dydaktycznych (np. ilustracje, modele, przeźrocza). Posługiwanie się takimi pomocami z pewnością pomoże uniknąć chaosu i natłoku nie mówiących informacji.

6. INTEGRACJA STARYCH I NOWYCH INFORMACJI O OTACZAJĄCYM ŚWIECIE W JEDNĄ CAŁOŚĆ

Rola katechety ma polegać na ciągłym powtarzaniu i utrwalaniu przekazywanych umiejętności oraz wiedzy. Ważne jest także podtrzymywanie i kontynuowanie przeżytego doświadczenia wiary i obecności Boga w otaczającym świecie. Należy także umiejętnie łączyć przekazane i nabyte już wiadomości z nowymi treściami, informacjami.

7. STWARZANIE MOŻLIWOŚCI WYPOWIEDZI I EKSPRESJI PRZEŻYĆ

Każdej osobie katechizowanej – zarówno mówiącej, jak i nieposługującej się czynnie mową – trzeba dawać możliwość wypowiedzi. Dlatego katecheta powinien zadbać o zapoznanie się z różnymi formami wypowiedzi pozawerbalnej, na przykład piktogramy, obrazy, gesty, znaki itp. Niezbędna będzie znajomość także różnych form ekspresji. Różnorakie formy wypowiedzi pozwalają na wzajemną komunikację. Dają katechecie szeroki zakres stopnia percepcji przekazywanych treści religijnych przez katechizowanych, a każdy uczestnik katechezy będzie mógł być zauważony, doceniony podczas zajęć, czy to przez mowę, czy to poprzez gest, rysunek, wskazanie piktogramu, ilustracji. Zatem uczeń sprawny manualnie podkreśli swoją obecność na przykład poprzez rysunek, z kolei dzieci z ograniczoną możliwością manualną będą się starały zaśpiewać, odegrać scenkę itd.

8. JASNE I JEDNOZNACZNE OPEROWANIE SYMBOLAMI

Rzeczywistość religijna, przede wszystkim liturgia, w której katechizowani uczestniczą, obfituje w symbole. W nich istnieje ukryta łączność między danym przedmiotem a wypowiedzaną myślą. Symbol więc ma wyrażać to, co jest niewidzialne w sposób widzialny. Katecheta przez umiejętnie posługiwanie się wymową symbolu będzie przybliżał osobom z upośledzeniem umysłowym treści, zagadnienia religijne, których katechizowany nie będzie mógł zrozumieć, zobaczyć ani dotknąć, na przykład zła i dobra, ciała i duszy, darów Ducha Świętego.

Przedstawione zasady należy uzupełnić przypomnieniem, że katecheta, troszcząc się o rozwój duchowy osób z upośledzeniem umysłowym, nie może zapominać o działaniach rewalidacyjnych, pobudzających rozwój wszystkich funkcji, nawet tych nieuszkodzonych. I tak, u uczniów ze znacznym i głębokim upośledzeniem umysłowym funkcja stymulacyjna na katechezie polegać będzie często na konieczności utrzymywania konkretnej funkcji czy też na rozwijaniu umiejętności na dotychczasowym poziomie oraz na jej ochronie przed regresem w rozwoju. Natomiast, o ile to możliwe, w katechezie specjalnej należy uwzględnić wszystkie działania niezbędne dla pełnego rozwoju funkcji psychicznych, fizycznych i społecznych katechizowanych. Należą do nich ćwiczenia w zakresie praktycznego funkcjonowania w środowisku, rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej i słuchowo-ruchowej, usprawnianie małej i dużej motoryki, stymulacja sensoryczna zmysłów oraz ćwiczenia usprawniające pamięć, koncentrację i orientację przestrzenną. Katecheta powinien zatem pamiętać, że uwzględnianie celu rewalidacyjnego (obok założeń o charakterze poznawczym i wychowawczym) w procesie katechetycznym wynika z potrzeby integralnego oraz

wielostronnego rozwoju osoby z upośledzeniem umysłowym, co jest też nieodzownym elementem pracy z osobą niepełnosprawną.

O skuteczności katechezy osób z upośledzeniem umysłowym mogą rozstrzygać także inne czynniki. Wśród nich należy przywiązywać wagę do następujących działań:

- Zachowanie tego samego rytuału powitania, np. witamy każdego z katechizowanych, wypowiadając jego imię, tworzymy krąg, ustawiamy krzyż lub zapalamy świecę. Witając Pana Jezusa, posługujemy się niezmiennie prostymi słowami, możliwymi do powtórzenia przez katechizowanych.

- Wprowadzanie modlitwy spontanicznej (lub raczej jej elementów). Katechizowani chętnie się modlą w intencji swoich bliskich: rodziców, rodzeństwa, nauczycieli, kolegów. Tego rodzaju modlitwa kształtuje myślenie, pozwala się wypowiedzieć, ćwiczy mowę i ułatwia katechizowanym aktywne uczestniczenie w grupie.

- Stałym elementem integracyjnym może być piosenka lub pieśń religijna, której uczymy katechizowanych w ciągu całego roku szkolnego. Należy pamiętać, aby liczba przewidywanych do nauki piosenek nie była zbyt duża. Zaleca się 4-5 krótkich, rytmicznych piosenek. Dla szybszego zapamiętywania linii melodycznej i słów można wykorzystać nagrania tych utworów. W czasie indywidualnej pracy dziecka będą mogły one stanowić także doskonały podkład muzyczny.

- Należy zwrócić szczególną uwagę na katechizowanych podczas zapalania świecy. Jej płomień może spowodować nieadekwatne do bodźca reakcje lękowe lub chęć „wzięcia” płomienia do ręki. Dlatego zaleca się powolne osvajanie katechizowanych ze świecą i zapalanie jej w bezpiecznej odległości od uczestników katechezy.

- Do podręcznika dołączone są tzw. *Karty pracy ucznia*, które mogą spełniać ważną funkcję w pracy z katechizowanymi. *Karta pracy ucznia* jest dla niego swego rodzaju „podręcznikiem”. Wskazane jest, aby każdy katechizowany miał własny egzemplarz. Katecheta, przygotowując zajęcia, zapoznaje się z kartą pracy przypisaną do danej jednostki katechetycznej. W razie potrzeby przygotowuje wcześniej właściwe elementy i dostosowuje stopień trudności zadań do indywidualnych sprawności manualnych i intelektualnych każdego z uczniów.

Załączone karty pracy przygotowano w wersji czarno-białej. Ułatwi to standardowe kopiowanie materiałów dla dzieci. Zachęcamy do drukowania kart pracy w wersji kolorowej. Zamieszczono je na płycie CD w dziale „Przygotowanie do katechezy”. Dzięki barwnej prezentacji materiałów stają się one dla dziecka bardziej atrakcyjne, zachęcają do pracy i aktywności na zajęciach. Na płycie umieszczono także dodatkowe karty pracy przedstawiające elementy do wycięcia i wykorzystania w pracy dziecka na lekcji.

- Oprócz *Karty pracy ucznia*, z których katechizowani będą korzystać, katecheta powinien razem z nimi tworzyć podczas katechezy pewne materiały, które będą przez nich zabierane do domu (np. obrazki, krzyż z patyczków, szopka itp.). Poprzez możliwość zabrania wykonanej samodzielnie pracy katechizowany w sposób naturalny wydłuża proces edukacji. Ponadto przyczyni się do wytworzenia w katechizowanym radości z przeżywania poznawanych treści religijnych. Stworzy to także warunki do dzielenia się nabytymi doświadczeniami w gronie swoich najbliższych w rodzinie. Z pewnością posłuży w podwyższeniu u katechizowanych motywacji oraz samooceny. Wzmocni ponadto wiarę rodziców w możliwości rozwoju, w tym także religijnego, swojego dziecka.

- W miarę możliwości katecheta postara się o przeniesienie edukacji religijnej katechizowanego z sali szkolnej do innych miejsc, np. kościoła, kaplicy, cmentarza itp. W ten sposób równolegle z osiąganiem celów poznawczych realizowane będą elementy socjalizacji, funkcjonowania w środowisku oraz integracji ze wspólnotą wierzących. Ponadto katecheta będzie mógł niwelować lęk

katechizowanego przed nowym miejscem i spotykanymi osobami. Stworzy także katechizowanym możliwość wypowiedzi, prezentacji własnych przeżyć religijnych wyrażających się przez modlitwę, postawę, gesty itd.

– Należy wzmacniać u katechizowanych motywację do poznawania treści oraz aktywnego udziału w spotkaniach katechetycznych. Dlatego należy pamiętać (często się o tym zapomina) o ocenie pracy i włożonego wysiłku katechizowanych oraz o ich nagradzaniu poprzez stosowanie drobnych nagród typu: pochwała, naklejka, obrazek, cukierek, ocena (np. serduszko, kwiatek itp.). Tego rodzaju wyróżnienie wzmacnia chęć do dalszego wysiłku i pracy. Ponadto dowartościowuje katechizowanych. Przez to czują się akceptowani, kochani, bezpieczni, łatwiej nawiązują więzi interpersonalne.

Prezentując powyższe założenia, pragnęliśmy przybliżyć czytelnikowi specyfikę pracy katechetycznej z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną. Mamy nadzieję, że osoby rozpoczynające trud pracy nauczyciela religii w szkołach specjalnych, integracyjnych, poszukujące informacji i materiałów do katechezy, znajdą w niniejszym opracowaniu pomoc i inspiracje do pracy, która w swoim założeniu zawsze ma charakter indywidualny i niepowtarzalny. Liczymy, że także katecheci z wieloletnim doświadczeniem znajdą tu materiały, dzięki którym proces wędrowania z uczniem po ścieżkach wiary zaowocuje odkryciem tajemnicy osobowego Boga, kochającego każdego człowieka.

Zamieszczone scenariusze przeznaczone są głównie do pracy z dziećmi w pierwszych latach katechizacji. Dlatego wiele miejsca poświęciliśmy na wprowadzenie w relację uczeń – grupa szkolna, rodzina, rodzina Boża. Zaplanowaliśmy też odrębne jednostki na naukę znaku krzyża, właściwej postawy, modlitwy „Ojcze nasz”. Znając jednak ograniczenia poznawcze uczniów z dysfunkcjami intelektualnymi, mamy świadomość konieczności ciągłego powracania do poznanych już kiedyś treści i ich integracji z nowymi, także na wyższych etapach edukacji.

Zachęcamy Państwa do dzielenia się z nami uwagami i sugestiami dotyczącymi prezentowanych materiałów. Będą dla nas cennymi wskazówkami pomocnymi w opracowaniu następnych tomów z serii *Szczególnie umiłowani*.

Informacje o płycie CD

Biorąc pod uwagę, iż w szkołach coraz powszechniejsze są nowoczesne technologie informatyczne, do materiałów dołączono płytę CD, z której katecheta może korzystać w trakcie zajęć. Płyta stanowi dodatkowy materiał katechetyczny (audiowizualny), poszerzający treści katechez zaplanowanych w scenariuszach zajęć. Nie stosowano zatem odsyłaczy do materiałów z płyty w poszczególnych jednostkach lekcyjnych, lecz założono, że katecheta we własnym zakresie ustali, czy w czasie zajęć wykorzysta (i w jakim stopniu) zawarte na płycie treści.

Płyta składa się z dwóch zasadniczych części. Część „Przygotowanie do katechezy” służy nauczycielowi w procesie przygotowania zajęć. Zawarto tu kolorową wersję kart pracy ucznia, karty dodatkowe oraz dyplom ukończenia zajęć katechetycznych dla dziecka (do wydruku).

Część druga „Praca z uczniem” zawiera materiały do pracy na katechezie, z których może korzystać zarówno nauczyciel, jak i uczeń. Dla każdej jednostki lekcyjnej zaplanowano inny materiał. Najczęściej są to ciekawe, przeznaczone dla uczniów gry, które w swojej tematyce nawiązują do katechezy. Uczeń wykonuje z pomocą nauczyciela polecenia lektora. Dobrze wykonane zadanie jest nagradzane. Inną dodatkową formą zaplanowaną dla części katechez są nagrane przez Annę Dymną opowieści biblijne. Jeszcze inne katechezy poszerzono o rysunki i zdjęcia, z których nauczyciel może korzystać jak z planszy do prezentacji zjawisk przyrody, przedmiotów, zdarzeń itp.

Z płyty można także odtworzyć piosenki religijne zaproponowane w scenariuszach lekcji. Dużym udogodnieniem dla katechety jest możliwość odsłuchania dwóch wersji piosenki: wokalne i instrumentalnej.

Wszystkie zaproponowane tu środki mają za zadanie oddziaływać na ucznia na drodze aktywnego, wielozmysłowego uczestnictwa w atrakcyjnej zabawie. Katecheta, znając możliwości i tempo pracy każdego ucznia, może zaoferować mu poszerzenie i utrwalenie treści indywidualnie, przy komputerze. Zadaniem katechety jest zatem właściwe dobranie zadań i bodźców dla poszczególnych uczniów.

I. ŻYJĘ DLA BOGA

Treść orędzia zbawczego pierwszej grupy tematycznej

W pierwszej części zatytułowanej *ŻYJĘ DLA BOGA* pragniemy wprowadzić katechizowanych, na miarę ich osobistej wrażliwości, w doświadczenie spotkania Boga w otaczającej nas konkretnej rzeczywistości. Chodzi przy tym o stworzenie podczas spotkań katechetycznych klimatu bliskości Boga. W tym celu podczas trzech pierwszych katechez: *Znak Jezusa*, *Wymiana serc* oraz *Niezwykły Gość* należy przede wszystkim podkreślać, że podczas spotkań katechetycznych jest między nami żyjący Pan Jezus. Dlatego sugerujemy wydzielenie pewnego miejsca w sali katechetycznej, tak zwanego *kącika modlitwy*, które będzie symbolizowało szczególną obecność i bliskość Jezusa Chrystusa. Należy też podczas tych katechez podejmować starania o to, aby ich uczestnikom ułatwić wzajemne poznanie się i nawiązanie życzliwych relacji.

Trzeba zdawać sobie przy tym sprawę, że nie sposób doświadczyć bliskości Boga bez przywołania konkretnych życiowych spotkań z drugim człowiekiem oraz otaczającym nas światem przyrody i rzeczy materialnych. Temu zadaniu służy kolejna jednostka katechetyczna *Wspomnienia z wakacji*, w której przywoływać będziemy wspomnienia katechizowanych z ostatnich wakacji.

W kolejnych katechezach: *Wspaniały świat*, *Dar życia* chcemy wskazać na działanie i bliskość Pana Boga objawione poprzez stworzenie świata i człowieka. Staramy się w ten sposób podkreślić, że świat oraz życie człowieka są darem Boga. Chcemy też uświadomić katechizowanym, że wobec dobroci Boga człowiek nie powinien pozostać obojętny. Chcemy przy tym uczyć, że właściwą odpowiedzią człowieka na dar Boga jest postawa wdzięczności za wszystko, co posiadamy. Dlatego też w treści kolejnej katechez, *Jestem obdarowany*, pragniemy pomóc katechizowanym w odkrywaniu, że każdy z nich, bez względu na to, w jakiej znajduje się sytuacji, posiada niepowtarzalne dary, zdolności, talenty od Boga. Wyrazem miłości katechizowanego do Boga winna być gotowość pomnażania i rozwijania darów otrzymanych od Pana Boga.

Ponadto w kolejnej katechezie, zatytułowanej *Boża Księga*, zmierzać będziemy również do tego, aby katechizowanym wskazywać na szczególne miejsce i znaczenie słowa Bożego w życiu człowieka wierzącego. Dlatego wyjaśnienia kierowane do katechizowanych o wyjątkowości księgi Pisma Świętego mają rozbudzać w nich przeświadczenia o tym, że zapisane na jej kartach zbawcze słowa i czyny Boga stanowią podstawę naszej wiary, a dzięki temu są faktycznym drogowskazem w życiu człowieka. Natomiast w ostatniej jednostce katechetycznej tej części, *Jezus moim przyjacielem*, chcemy zaakcentować miłość Jezusa, Syna Bożego, do każdego człowieka. Pragniemy uwrażliwić katechizowanych na bliskość Jezusa i Jego szczególną przyjaźń, jaką nas obdarza.

1. ZNAK JEZUSA

I. ZAŁOŻENIA KATECHEZY

Rozbudzamy pragnienie spotkania z kochającym Jezusem. Kształtujemy postawę utożsamiania osoby Jezusa Chrystusa ze znakiem krzyża. Uczymy samodzielnego i starannego wykonywania znaku krzyża. Wychowujemy do szacunku dla wizerunku i znaku Jezusa.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

tablica z listą obecności dzieci uwzględniająca ich zdjęcia i znaczki,
obraz przedstawiający Jezusa,
krzyż,
patyczki lub papierowe paski (po dwa) dla każdego katechizowanego,
kredki.

KARTA PRACY UCZNIA

Napis imienia – JEZUS.

II. SCENARIUSZ KATECHEZY

Część wstępna katechezy

Podczas pierwszego spotkania zaleca się wyodrębnić w sali, w której prowadzi się katechizację, miejsce nazywane przez nas „kąciem modlitwy”. W miejscu tym będziemy rozpoczynać i kończyć każdą katechizację. Chodzi przy tym o utrwalenie w świadomości katechizowanych pewnego powtarzanego „rytuału”, do którego katechizowani będą stopniowo się przyzwyczajać. Wydaje się, że dzięki temu łatwiej można wytworzyć wśród katechizowanych klimat spokoju zapewniający poczucie bezpieczeństwa i stałości. W wydzielonym miejscu na modlitwę dobrze będzie przygotować stolik nakryty białą serwetą, postawić krzyż, obraz czy figurę przedstawiającą Jezusa.

Katecheta gromadzi katechizowanych w kręgu, w wydzielonym miejscu, tzw. kąciu modlitwy. Wszyscy chwytają się za ręce. Katecheta rozpoczyna spotkanie od wprowadzenia katechizowanych w atmosferę obecności Jezusa Chrystusa podczas lekcji religii. Prezentuje obraz przedstawiający Pana Jezusa i prowadzi z katechizowanymi rozmowę:

Na naszych spotkaniach zawsze będzie z nami Ktoś bardzo ważny.

Czy wiecie, jakie jest Jego imię? Jest to Pan Jezus.

Następnie katecheta kontynuuje rozmowę.

Jezus będzie naszym gościem. Teraz zaprosimy Go, by był z nami. Każdy z was Go zaprosi. Powiemy teraz po kolei swoje imiona i to będzie znaczyło, że każdy zaprasza Jezusa.

Katechizowani wymieniają swoje imiona (gdy wymawiają je niewyraźnie, katecheta powtarza głośno imię, by reszta osób usłyszała). Na końcu wszyscy mówią:

Zapraszamy Cię, Jezu – przyjdź do nas.

Na zakończenie tej części katechezy śpiewamy (uczymy się) piosenkę „Dobrze, że jesteś”.

Część zasadnicza katechezy

Katechizowani zajmują miejsca siedzące w kręgu, zwrócenie w stronę tablicy z tzw. listą obecności, na której umieszczone są ich zdjęcia z przypisanym znaczkiem. Katecheta zwraca się do nich.

Zobaczcie, to są wasze zdjęcia i wasze znaczki. Po co każdy z was ma taki znaczek? Dlaczego jest on na szafce, na półce z ręcznikiem i na stoliku?

Słuchamy odpowiedzi katechizowanych.

Katecheta zwraca się kolejno do uczestników katechezy, pyta o ich imię.

Jakie jest twoje imię? A jaki jest twój znak?

Katechizowani odpowiadają (np. Michał – piłka).

Katecheta potwierdza odpowiedź.

Masz na imię Michał, a twój znak to piłka.

Czy to znaczy, że jesteś piłką? Nie! Znaczkę są po to, by ułatwiały nam wszystkim życie, by można było szybko znaleźć własną rzecz, gdy tylko się spojrzy, zobaczyć, że to miejsce jest Michała, a nie Basi.

Katecheta kontynuuje rozmowę z katechizowanymi.

Naszym gościem jest Jezus. To jest obraz Jezusa (pokazuje obraz przedstawiający Jezusa). Jego znakiem jest krzyż. Zobaczcie, jak wygląda krzyż.

Katechizowani biorą krzyż do ręki, dotykają.

Katecheta rozdaje im po dwa patyczki lub paski papieru (dłuższy i krótszy). Prosi, by dzieci złożyły je tak, by powstał krzyż. (Katechizowani mogą też rysować krzyż palcem na rozsypanej na tacach kaszy manny). W podsumowaniu katecheta podkreśla.

Krzyż to znak Jezusa, naszego przyjaciela. Gdy będziemy się z Nim witać, to też będziemy „rysować” krzyż ręką. Dzisiaj pokażę wam, jak robi się znak krzyża. Jeśli ktoś już umie go wykonać, to niech spróbuje teraz ze mną. Jeśli jeszcze nie potrafi, to się nauczy.

Katecheta ćwiczy z dziećmi umiejętność wykonywania znaku krzyża.

KARTA PRACY UCZNIA

Katechizowani z pomocą katechety wypełniają *Kartę pracy ucznia*. Katecheta wypisuje na niej imię każdego katechizowanego oraz rysuje jego znaczek. Natomiast pod napisem JEZUS katechizowany, w miarę samodzielnie, koloruje krzyż – znak Jezusa.

Część końcowa katechezy

Na zakończenie katechezy w kąciku modlitwy gromadzimy katechizowanych. Prowadzimy modlitwę, wyrażając wdzięczność za obecność Jezusa między nami. Śpiewamy piosenkę „Dobrze, że jesteś”.

Dobrze, że jesteś. /3x

Co by to było, gdyby Cię nie było?

Smutno by było.

(Wymieniamy imię) tak wspaniała(y) jest, 2/x

Wspaniała(y) jest.

2. WYMIANA SERC

I. ZAŁOŻENIA KATECHEZY

Kształtujemy szacunek do żyjącego i obecnego Jezusa Chrystusa, Syna Bożego. Zapoznajemy się z imionami uczestników spotkania katechetycznego oraz wzmacniamy więź między katechizowanymi.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

obraz Pana Jezusa Miłosiernego,

duże serce wycięte z kartonu z napisem „Jezus”,

przygotowane kolorowe serca z napisem imienia katechizowanych i katechety,

taśma klejąca (dwustronna) do przymocowania serduszka do ubrania.

KARTA PRACY UCZNIA

Serce oraz napis „Jezus”.

II. SCENARIUSZ KATECHEZY

Część wstępna katechezy

W kąciku modlitwy katecheta gromadzi katechizowanych przed obrazem Pana Jezusa. Wykonujemy znak krzyża i w modlitwie spontanicznej katecheta zaprasza Jezusa na spotkanie katechetyczne. Śpiewamy piosenkę „Dobrze, że jesteś”.

Dobrze, że jesteś /3x

Co by to było, gdyby Cię nie było?

Smutno by było.

(Wymieniamy imię) tak wspaniała(y) jest, 2/x

Wspaniała(y) jest.

Część zasadnicza katechezy

Katechizowani zajmują odpowiednie dla siebie miejsca. Następnie katecheta prowadzi pogadankę.

Pan Jezus kocha każdego człowieka. Jest zawsze blisko i kocha każdego z nas. Chce, pragnie, abyśmy się z Nim spotykali w Kościele, na modlitwie, a także na katechezie. Jezus cieszy się naszą obecnością. Cieszy się, gdy się modlimy, rozmawiamy z Nim, kiedy uczymy się i poznajemy, kim jest. Każdego z nas zna po imieniu. Pragnie, abyśmy zwracali się do Niego po imieniu. Imię Jezus jest wyjątkowe. Jezus jest Synem Bożym. Dlatego zawsze powinniśmy wypowiadać je z szacunkiem i miłością.

Następnie katechizowani siadają w kręgu i wspólnie śpiewają piosenkę „Dobrze, że jesteś”. Podczas śpiewania piosenki katecheta wypowiada imię kolejnego katechizowanego i podaje mu serduszko z jego imieniem (wzory serduszek znajdują się w dodatkowych kartach pracy na płycie CD).

Z kolei z pomocą katechety dzieci przymocowują otrzymane serduszka do ubrań. Jako ostatni serduszko z własnym imieniem umieszcza na swoim ubraniu katecheta.

Katecheta zwraca uwagę katechizowanych, że na stoliku pozostało jeszcze jedno, największe serce z imieniem Jezus. Proponuje, aby serce to uczniowie przymocowali obok obrazu Pana Jezusa.

Po wykonaniu zadania przed obrazem przedstawiającym Pana Jezusa katecheta wspólnie z katechizowanymi modli się słowami:

Dziękujemy, Panie Jezu, za to, że jesteś z nami.

Dziękujemy, Panie Jezu, za to, że kochasz wszystkich ludzi.

Dziękujemy, Panie Jezu, za to, że kochasz mnie.

KARTA PRACY UCZNIA

Katecheta zachęca, aby katechizowani na *Karcie pracy ucznia* przy namalowanym Sercu Jezusa umieścili swoje serduszka z imionami, jako znak ich miłości do Pana Jezusa.

Część końcowa katechezy

W kąciку modlitwy wyrażamy swoją radość z obecności Pana Jezusa śpiewem piosenki „Dobrze, że jesteś”.

3. NIEZWYKŁY GOŚĆ

I. ZAŁOŻENIA KATECHEZY

Uświadamiamy katechizowanym, że Jezus jest najważniejszą Osobą w życiu człowieka. Wychowujemy do szacunku wobec Osoby Jezusa oraz znaku krzyża.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

krzyż lub figurka Jezusa,
obrazek z Jezusem (dla każdego ucznia),
serwetka, dzbanuszek, kwiatki, świeca, klej, kredki.

KARTA PRACY UCZNIA

Miejsce do wklejenia obrazka przedstawiającego Pana Jezusa oraz naszkicowane kwiatki do pokolorowania.

II. SCENARIUSZ KATECHEZY

Część wstępna katechezy

Katecheta gromadzi katechizowanych w kręgu i wita kolejno (wymienia imiona).

Dzień dobry, Kasiu, dzień dobry, Wojtku itd.

Po przywitaniu się ze wszystkimi kieruje do nich kilka słów.

Gdy jesteśmy już tu wszyscy razem, zaprosimy do nas najważniejszego Gościa – jest nim Pan Jezus. Powiemy wszyscy:

Zapraszamy Cię, Jezu. Przyjdź do nas.

Przypomnijmy sobie, jaki jest znak Jezusa i jak się go „rysuje” (wykonuje) dłonią.

Katecheta żegna się powoli, dzieci powtarzają ruchy. Mniej sprawnym katechizowanym katecheta pomaga prowadzić rękę podczas wykonywania znaku krzyża. Następnie katecheta prosi, by dzieci zajęły swoje miejsca w ławce.

Część zasadnicza katechezy

Katecheta prowadzi rozmowę z dziećmi:

Każde z was ma swoje miejsce, swoją ławkę. Jest ona podpisana waszym imieniem. Jest na niej naklejony wasz znaczek. Dla utrwalenia: Jaki jest twój znaczek? Jakie jest twoje imię?

Katecheta przepytuje kolejno wszystkich uczestników katechezy i kontynuuje rozmowę z katechizowanymi.

Wy macie swoje ławki, ja mam biurko. Tylko Jezus jeszcze nie ma u nas swojego miejsca. Dzisiaj przygotujemy miejsce dla Jezusa. Jest on naszym Gościem. Kiedy do naszego domu przychodzą goście, to mama stroi cały dom, by się gościom podobał. My też jak najpiękniej przystroimy miejsce dla Jezusa. Zobaczcie, co przyniosłem (pokazuje przyniesione rzeczy). Katecheta prosi, by jedno z dzieci na wyznaczonym miejscu rozłożyło serwetę. Potem katecheta stawia tam krzyż lub figurkę Jezusa. Inne dziecko stawia dzbanuszek z kwiatkami (można zapalić świecę). Katecheta zadaje pytania.

Czy podoba się wam miejsce przygotowane dla Jezusa? Jezusowi też na pewno się ono podoba. Teraz wszyscy jesteśmy zadowoleni i radosni. Jako wyraz wdzięczności i radości z tego, że Pan Jezus jest między nami, zaśpiewamy piosenkę: Jezus jest tu.

Katecheta tę część katechezy podsumowuje w następujący sposób:

Jezus ma u nas w klasie swoje miejsce. Będzie z nami na lekcjach religii, gdy będziemy Go poznawać. Wszystko, czego się o Jezusie nauczymy, będziemy rysować, pisać i przyklejać na Kartach pracy ucznia.

KARTA PRACY UCZNIA

Katecheta rozdaje przybory i pomaga katechizowanym wkleić obrazek przedstawiający Jezusa. Jednocześnie zwraca uwagę katechizowanym, że w ten sposób wyrażają radość i wdzięczność Jezusowi za Jego obecność podczas spotkań katechetycznych. Następnie katechizowani kolorują naszkicowane kwiatki.

Część końcowa katechezy

W kąciu modlitwy na zakończenie katechezy śpiewem piosenki dziękujemy Jezusowi za Jego obecność między nami.

Jezus jest tu, /2x

O, wzniesmy ręce, wielbiąc Jego Imię, Jezus jest tu. /2x

4. WSPOMNIENIA Z WAKACJI

I. ZAŁOŻENIA KATECHEZY

Odwołując się do przeżyć wakacyjnych, ukazujemy piękno świata stworzonego przez Boga. Kształtujemy postawę wdzięczności za wszystko, co otrzymujemy od Boga.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

„Skarby”: widokówki, muszle, liście, trawa, patyki, pióra, kwiaty, kamienie itp. (Wskazane byłoby wcześniejsze wyjście do ogrodu lub parku celem zebrania wymienionych „skarbów”), kredki.

KARTA PRACY UCZNIA

Miejsce na wklejenie widokówki z wakacji.

II. SCENARIUSZ KATECHEZY

Część wstępna katechezy

Katecheta razem z dziećmi w kąciu modlitwy wita się i zaprasza Jezusa.

Zapraszamy Cię, Jezu. Przyjdź do nas.

Czynimy znak krzyża. Następnie katechizowani zajmują swoje miejsca.

Część zasadnicza katechezy

Katecheta prowadzi rozmowę.

Do szkoły chodzimy dopiero od niedawna. Mama budzi was wcześniej rano, choć wam chce się jeszcze spać. Ubiera was, daje jeść i przywozi do szkoły. A przecież jeszcze tak niedawno mogliście dłużej spać, nie trzeba było chodzić do szkoły. Dlaczego?

Były wakacje.

Czy wakacje są miłym czasem? Dlaczego?

Katecheta kontynuuje rozmowę.

Niedawno skończyły się wakacje. Podczas wakacji, wolnych dni od nauki, odpoczywamy. Jest to czas, aby uczniowie nabrali sił i wypoczęci wrócili do szkoły.

Przyniosłem wam różne widokówki z wakacji. Przedstawiają one morza, góry, jeziora, miasta, wioski. Teraz każde z was wybierze sobie taką karteczkę, która pokaże miejsce, gdzie byliście podczas wakacji. Jeśli ktoś był nad morzem, to zabiera widokówkę z morzem itd.

Następnie katecheta kolejno pyta katechizowanych, czym się zajmowali podczas wakacji, gdzie przebywali. Kiedy dziecko nie potrafi powiedzieć, katecheta sam formułuje odpowiedź, którą dziecko może potwierdzić lub nie (w ten sposób będzie brało udział w rozmowie). Podczas rozmowy należy wykorzystać zdjęcia przedstawiające różne krajobrazy i czynności wypoczywających ludzi.

Katecheta proponuje dzieciom zabawę.

Pokażemy teraz wszyscy, co robiliśmy podczas wakacji.

– Nad morzem pływaliśmy

(gest pływania).

Opalaliśmy buzię i brzuszki

(klepanie odpowiednich części ciała).

Zbieraliśmy muszelki

(kucanie).

– W lesie zbieraliśmy grzyby

(kucanie).

Oglądaliśmy zwierzęta

(rękami naśladujemy lornetkę).

– W górach wybieraliśmy się na wycieczki

(marsz, ciężki plecak – pochylone plecy).

– W mieście oglądaliście zabytki

(ręka do oczu – gest rozglądania się; lizanie lodów – gest lizania; robienie zdjęć – gest fotografowania itd.).

Katechizowani zajmują miejsca. Katecheta wysypuje z pudełka zebrane na wspólnym spacerze „skarby” i przyniesione przez siebie pamiątki (muszelki, zdjęcia itp.)

Zabawa w dobieranie pamiątek z wakacji:

Do widokówki z morzem katechizowani dobierają np. muszelki; widokówka z lasem – liście, trawę; rysunek grzyba, gałązkę; widokówka z miastem – bilet tramwajowy, obrazek z lodami.

KARTA PRACY UCZNIA

Katecheta poleca katechizowanym wklejenie na *Karcie pracy ucznia* widokówki, zdjęcia z wakacji. W czasie wykonywania tej czynności przeprowadza podsumowanie, nawiązując do treści katechezy.

Było miło i wesoło, gdy były wakacje. Wszyscy byliśmy radośni i cieszyliśmy się. Pan Jezus też się cieszył, gdy widział nas uśmiechniętych. Podziękujemy teraz Jezusowi za wakacje, za słońce, za trawę, wodę, drzewa, góry, rzeki itp.

Część końcowa katechezy

Na zakończenie katechezy katecheta gromadzi katechizowanych w kąciu modlitwy i prowadzi wspólną modlitwę. Po każdym wezwaniu katechizowani odpowiadają: „Dziękujemy Ci, Panie Jezu”.

Dziękujemy Ci, Panie Jezu, za wakacje i wypoczynek.

Dziękujemy Ci, Panie Jezu, za radość i uśmiech spotkanego człowieka.

Dziękujemy Ci, Panie Jezu, za słońce i pogodę.

Dziękujemy Ci, Panie Jezu, za lasy i drzewa.

Dziękujemy Ci, Panie Jezu, za morze i rzeki.

Dziękujemy Ci, Panie Jezu, za góry i jeziora.

Dziękujemy Ci, Panie Jezu, za łąki i kwiaty.